

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 30 NOVEMBER 1933

Verslag uit naam van de Bijzondere Commissie belast met het onderzoek van de Begrooting der Buitengewone Ontvangsten en Uitgaven voor het dienstjaar 1934.

(Zie n° 5-XIX van den Senaat.)

Aanwezig : de heeren DIGNEFFE, voorzitter; BARNICH, baron de KERCHOVE d'EXAERDE, DEMETS Fernand, DEMOULIN, DENS, RIDDER DESSAIN, GILLON, HICGUET, baron HOUTART, HUYSMANS Armand, JAUNIAUX, LEYNIERS, MULLIÉ, ROLIN, SIMONIS, TOCH, VAN BELLE, VAN COILLIE, VAN OVERBERGH, VAN ROOSBROECK, VOLCKAERT en PIERLOT, verslaggever.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Dit verslag vangt aan met het in herinnering brengen van enkele beginselen die de begrotingsstof beheerschen en aan de hand waarvan het niet zonder belang is verschillende bepalingen van het aan den Senaat voorgelegd ontwerp te onderzoeken.

ONDERSCHEID TUSSCHEN GEWONE EN BUITENGEWONE BEGROOTING.

Het staat buiten kijf dat, streng genomen, aan de leening alleen mogen worden gevraagd de middelen bestemd om te voorzien in groote uitgaven van eerste inrichting. De overige uitgaven moeten worden betaald op de inkomsten van den Staat en niet op de buitengewone ontvangsten.

Wenschelijk is het dat de opbrengst van de leening slechts diene om productieve werken te betalen, zoodat het accres van inkomsten die zij aan den Staat bezorgen opwege tegen den last voortspruitende uit de verhooging van de openbare schuld.

Evenwel, zoo de eerste dezer regelen in elke omstandigheid moet worden nageleefd, valt het zwaar zich met evenveel strengheid te houden aan de toepassing van den tweede. Er zijn massieve uitgaven die men niet mag vermelden op de gewone begrooting, waarvan het nut zich over talrijke dienstjaren uitstrekt, zelfs ten bate van verschillende geslachten en die, op zich zelf, geen productief karakter dragen ofschoon zij onrechtstreeks kunnen bijdragen tot de economische gezondheid van het land en tot de algemeene welvaart. Dit is onder meer het geval met sommige uitgaven in verband met de Landsverdediging.

JAARLIJKSCHHEID VAN DE BEGROOTING EN BIJZONDERE KREDIETEN.

De uitgaven die men op de buitengewone begrooting pleegt te vermelden onderscheiden zich in ander opzicht van de gewone uitgaven. Zij hebben

meestal voor doel de uitvoering van werken die men onmogelijk zou kunnen voltooien in den loop van het jaar waarin de uitgave wordt vastgesteld. Het past dus zich niet al te stipt te houden aan den regel van de jaarlijkschheid der begrooting, zoo men wil dat de Regeering kunne handelen volgens een algemeen plan, met logische volgorde en mits af te zien van de bezwaren van al te fragmentaire aanbestedingen, in het oneindige verdeeld, alsmede van het risico voor het lot van de onderneming waarmede een jaarlijksche stemming gepaard gaat die haar telkens in gevaar kon brengen.

Hoe deze feitelijke behoeften overeen te brengen met de vereischten van artikel 115 der Grondwet naar luid waarvan : « Ieder jaar de begrooting door de Kamers wordt vastgesteld. Al de ontvangsten en uitgaven van het Rijk moeten op de begrootingen... worden gebracht » ?

Vanaf de eerste jaren na de Omwenteling van 1830 hebben de Kamers, waarin talrijke Grondwetgevers zitting hadden, niet geaarzeld ter beschikking van de Regeering, zonder aanduiding van tijd van benutting, kredieten te stellen door de leening verstrekt. Dit was het geval tot in 1883. Deze « bijzondere kredieten » over het algemeen bestemd voor de uitvoering van groote werken, werden niet op de begrooting uitgetrokken doch toegestaan bij bijzondere wetten. Men achtte dat artikel 115 van de Grondwet slechts van toepassing was op de bij uitstek periodieke uitgaven gestijfd door de gewone inkomsten van de Natie (1).

De grondwettelijke regel van de jaarlijksche begrooting ligt ten grondslag aan de wet van 15 Mei 1846 op de comptabiliteit van den Staat.

Het eerste artikel dezer wet bepaalt : « De openbare ontvangsten en uitgaven die voor den dienst van elk dienstjaar geschieden, worden door de jaarlijksche financiewetten toegestaan en maken de algemeene Staatsbegrooting uit ».

Artikel 15 bepaalt : « De jaarlijksche financiewet opent de noodige kredieten voor de vermoedelijke uitgaven van elk dienstjaar ». Artikel 16 : « De Ministers kunnen geen uitgave doen boven de aan ieder van hen geopende kredieten... »

Ten slotte bepaalt artikel 19 in zijn eerste lid : « De Ministers kunnen geen contract, koop of aanbesteding aangaan voor een langeren termijn dan den duur van de begrooting ».

Hoe volstrekt deze regelen ook schijnen, de opstellers van de wet van 1846 zijn voortgegaan met in het stelsel der bijzondere kredieten te berusten, waaruit blijkt dat zij daarin niets meer zagen dan een overtreding van het grondwettelijk beginsel der jaarlijkschheid, een schending van de bepalingen die zij zelf hadden voorgeschreven.

Bovendien luidt artikel 19 der wet van 1846 in zijn derde lid : « Wanneer de uitgave, wegens het belang van de werken, binnen den duur van de begrooting niet volledig kan geschieden, mogen de Ministers contracten aangaan voor een langeren termijn, die evenwel vijf jaar niet te boven gaan, te rekenen van het jaar naar hetwelk het dienstjaar heet. »

De regel van de jaarlijkschheid mag van den anderen kant geen inbreuk maken op de verworven rechten ten laste van den Staat. Artikel 30 voorziet dit geval : « Wanneer, bij het sluiten van een dienstjaar, zekere kredieten van de begrooting bezwaard zijn met rechten ten gunste van schuld-eischers van den Staat, voor aanbestede en in uitvoering zijnde werken, wordt

(1) H. MATTON. — *Précis de droit budgétaire belge.*

het gedeelte van het krediet, dat nog noodig is om de vordering af te betalen, op het volgende dienstjaar overgedragen, nadat de afrekening eerst door het Rekenhof werd nagezien. »

Tot in 1883 zag men eene wettige rechtvaardiging van het stelsel der bijzondere kredieten in artikel 31 van de wet van 1846, dat luidt : « De gelden, die bij het sluiten van een dienstjaar nog beschikbaar zijn op de bijzondere uitgetrokken bedragen, bestemd voor andere diensten dan voor die van de algemeene uitgaven van den Staat, worden op de volgende dienstjaren overgeschreven, en bewaren er de bestemming die hun door de begroting gegeven werd. »

Daaraan voegt artikel 32 toe : « De in voorgaande artikelen vermelde overschrijvingen zijn het voorwerp van speciale bepalingen in de wet tot regeling van de rekeningen, en de gelden kunnen door de onderscheiden ministers besteed worden zoodra het dienstjaar ingaat, met inachtneming van de bij de wet bepaalde regelen. »

De voor uitbreiding vatbare verklaring van artikel 31, volgens dewelke het bijzondere kredieten toelaat, wordt niet zonder reden betwist. Deze bepaling zou van toepassing zijn « ...enkel op de gelden beschikbaar gebleven na sluiting van het dienstjaar, op de bewaargevingen, gelden van derden, onwaardig op de rechtstreeksche belastingen, op de gelden voortkomend van toelagen verleend door de provinciën, de gemeenten en de particulieren voor den aanleg van wegen en andere soortgelijke gelden » (1).

De aldus samengevatte meening steunt op de voorbereidende werkzaamheden van artikel 31. Dit is licht verklaarbaar zoo de bedragen die het bedoelt « ...niet noodzakelijk moeten benutigd worden in den loop van het dienstjaar op welks begroting zij voorkomen, en zij mogen niet worden vernietigd bij gemis van benutting in den loop van dat dienstjaar, vermits zij voorkomen van fondsen waarover de Staat niet vrijelijk mag beschikken (2).

De vrijheid aan de Regeering gelaten ten aanzien van bijzondere kredieten beperkte het parlementair toezicht op de buitengewone uitgaven tot het uiterste. Op 31 December 1882 bedroegen de nog niet uitgegeven bijzondere kredieten en die niet ter beschikking van de Regeering bleven 137,697,000 frank, en sommige daarvan waren reeds zeer oud. Het eerste dagteekende van 8 September 1859! (3)

De bijzondere kredieten hielden op onder het ministerie Graux in 1884. De toenmalige Regeering voerde de enkelvoudige begrooting in, die al de kredieten en al de uitgaven van gelijken aard groepeerde. Deze begrooting bevatte een titel II, gewijd aan de « uitgaven op de buitengewone inkomsten ».

De enkelvoudige begrooting kende slechts een kort bestaan. Vanaf 1885 werd door den heer Beernaert van dit stelsel afgezien. Men keerde echter niet terug tot het stelsel der bijzondere kredieten. Onder de meervoudige begrootingen, voerde men de « begrooting der buitengewone ontvangsten en uitgaven » in, die sedertdien jaarlijks werd ingediend en aangenomen.

De hervorming van den heer Beernaert onderscheidde zich van die van den heer Graux op nog een andere wijze.

(1) DEMEUR. — Verslag over de begrooting der Openbare Schuld voor 1881 (*Gedr. St. Kamer* 1880-1881, n° 26).

(2) *Ibid.*

(3) Redevoering van den heer Graux, Minister van Financiën, *Handelingen der Kamer* 1882-1883, blz. 551.

De begrootingswet van 1884 bevatte, onder titel II, betreffende de buitengewone ontvangsten en uitgaven, de volgende bepaling : « Het deel der toegekende kredieten... dat, op 31 December 1884, niet zal bezwaard zijn met rechten bate van schuldeischers van den Staat, wegens verstrekte en aangenomen diensten, mag niet dan bij de wet op het volgende dienstjaar worden overgeschreven. »

Dit stond gelijk met het verbod uitgaven vast te leggen voor een langeren duur dan dien van een dienstjaar en met erkenning van het algemeen beginsel der jaarlijkschheid zoowel voor de buitengewone als voor de gewone begrooting.

Tusschen dit stelsel en het vorige, deed de heer Beernaert een middenweg kiezen, met aan de Kamers voor te stellen eene driejarige uitwerking te geven aan de goedkeuring van kredieten op de buitengewone begrooting (1).

Deze regel werd bekrachtigd door een artikel van de buitengewone begrootingswet waarvan de bewoordingen, jaar voor jaar, tot in 1914, in de algemeene bepalingen van deze begrooting werden overgenomen.

Het stelsel ingevoerd door den heer Beernaert stelde een einde aan de overdreven bijzondere kredieten, wat betreft den duur tijdens denwelke zij ter beschikking van de Regeering bleven. Bij de begrooting ingelijfd vielen de buitengewone kredieten en hunne benutting, evenals de overige, onder toezicht van het Parlement.

Op te merken valt evenwel dat zoo de duur dezer kredieten voortaan beperkt was, hij enkel in dit opzicht van het vroeger stelsel verschildte op het stuk van afmeting. Na de hervorming van den heer Beernaert zooals vóór die van den heer Graux, bleven de buitengewone kredieten onderworpen aan het stelsel der beheerscomptabiliteit en ontsnapten zij aan den strengen en letterlijken regel der jaarlijksche begrooting.

Sedert den oorlog heeft de buitengewone begrootingswet opgehouden de bepaling te bevatten krachtens dewelke de kredieten voor drie jaar werden verleend en men schijnt toe te geven dat zij dus, evenals de gewone kredieten, binnen het jaar moeten worden vastgelegd. De buitengewone begrootingswetten evenwel gaan voort met bijzondere doch meervoudige afwijkingen van dit beginsel te vertoonen.

DE SPECIALE FONDSEN.

In deze orde van gedachten wijzen wij vooral op de oprichting van « speciale fondsen », een instelling die in de laatste jaren een groote vlucht heeft genomen doch waarvan men onder verschillende vormen reeds oude voorbeelden terugvindt.

De wet van 30 Maart 1906 « op het verdedigingsstelsel van Antwerpen en de uitbreiding zijner haveninrichtingen » richt, in haar artikel 6, een « speciaal en tijdelijk fonds » van 63 miljoen frank op, om te voorzien in de uitgaven voor de vestingwerken te Antwerpen. Hetzelfde artikel bepaalt dat aanwijzingen op dit fonds tot 31 December 1912 mogen geschieden. Het fonds wordt gestijfd : 1° door een krediet van 48 miljoen te dien einde door den Minister van Oorlog geopend, 2° door de opbrengst van de vervreemding van gronden, op 15 miljoen frank geraamd. Het eerste dezer kredieten komt voor op de buitengewone begrooting voor het dienstjaar 1906 en wordt gedekt door de aldaar voorziene inkomsten.

(1) E. DUBOIS. — *Étude sur le système belge en matière de budget de l'État.*

De wet van 5 Juli 1909 richt, in haar artikel 1, een « speciaal en tijdelijk fonds » op, tot bijdrage in de uitgaven voor bewapening en opslag van munitie in de vestingwerken te Antwerpen.

Dit fonds moet worden gestijfd door middel van voorschotten op de buitengewone inkomsten van de Schatkist, tot beloop van een som van 9 miljoen frank. Deze voorschotten worden, *a rato* van 1,500,000 frank per jaar, terugbetaald op de kredieten vermeld op de gewone begrooting van het Ministerie van Oorlog.

De wetten van 1906 en 1909 voorzien dat de Regeering elk jaar aan de Kamers rekenschap zal geven van de benutting der speciale fondsen.

De wet van 5 Juli 1909 lokte in de Kamer gedachtenwisseling uit tusschen de heeren Mechelynck en Liebaert, Minister van Financiën (1).

De heer Mechelynck was gekant tegen de oprichting van bijzondere fondsen waardoor, naar hij zegde, de Regeering aan het toezicht ontsnapt, want de bijzondere fondsen worden niet vermeld in de wet op de eindregelingen. Ten einde dit bezwaar te vermijden diende de heer Mechelynck een amendement in dat artikel 2 van de wet werd en naar luid waarvan het fonds werd gevoegd bij de begrotingen van de ontvangsten en uitgaven voor order. Deze toevoeging van de jaarlijksche uitgave aan een bepaalde begrooting had tot gevolg al de verhandelingen van het bijzonder fonds weer in het bestek van de algemeene begrooting te brengen, wat toeliet het eveneens in de wet op de regelingen te bevatten die, krachtens artikel 25 van de wet op de comptabiliteit van den Staat, aan de Kamers moet worden voorgelegd onder denzelfden vorm en in hetzelfde bestek van de begrooiingswet.

Voorbeelden van jongeren datum van bijzondere fondsen worden ons gegeven door de beide wetten van 22 April 1928, waarvan de eene een bijzonder en tijdelijk wegenfonds, de andere een bijzonder en tijdelijk fonds der groote werken voorziet.

Het eerste van deze fondsen heeft tot doel in de uitgaven te voorzien voor het algemeen herstel der wegen gedurende de jaren 1928 tot 1933. Het zal, volgens de wet, gestijfd worden tot een totaal bedrag van 600 miljoen frank, voortkomende van de buitengewone kredieten die gedurende ieder van de bedoelde jaren daartoe zullen geopend worden bij het Ministerie van Openbare Werken. De betaling van deze werken zal worden geordonnanceerd bij aanwijzing op het bijzonder wegenfonds en ingeschreven op de begrooting voor order.

Na uitputting van dit fonds werd een tweede bijzonder en tijdelijk wegenfonds opgericht met hetzelfde doel bij wet van 12 Augustus 1933. Het zal in dezelfde voorwaarden moeten gestijfd worden tot een totaal bedrag van 800 miljoen frank gedurende de jaren 1933 tot 1938.

De bijzondere fondsen opgericht in 1906 en 1909, evenals de bijzondere wegenfondsen voorzien bij de wetten van 1928 en 1933, zijn zuivere comptabiliteitsvormen. Zij hebben geenerlei rechtspersoonlijkheid. Zij worden beheerd door de Regeering. De hun betreffende bepalingen beteekenen enkel een toelating aan de Regeering gegeven de uitgaven en de vastlegging er van over het begrooiingsjaar voort te zetten : « Door het wetsontwerp tot oprichting van het *Bijzonder en tijdelijk Fonds der Wegen* aan de nemen, zegde de Memorie van Toelichting bij de wet van 1928, zal het Parlement dus zijn wil betuigen, de noodige geldmiddelen ter beschikking van het Bestuur te stellen, voor de vol-

(1) *Handelingen der Kamer* 1908-1909, blz. 1533 en volgende.

ledige en definitieve herstelling van het Rijkswegennet. Het Bestuur zal onmiddellijk de hand aan het werk kunnen slaan; het zal methodisch een samenhangend programma kunnen ten uitvoer brengen, met de verzekering dat het zijn werkzaamheden niet zal moeten stilleggen wegens gemis van geldmiddelen. »

Het Fonds der groote werken heeft een meer bepaald rechtskundigen vorm dan de andere. Het is een zelfstandige openbare instelling. Het heeft rechtspersoonlijkheid en bezit een eigen patrimonium dat, bij de ontbinding van het Fonds, op 31 December 1945, aan den Staat komt. Het oefent een daadwerkelijke activiteit uit en namelijk in zake onteigening handelt het in zekere gevallen in opdracht van den Staat. Het wordt beheerd door een raad van beheer, doch onder voorzitterschap en verantwoordelijkheid van den Minister van Openbare Werken.

Dit organisme werd bij wet van 24 April 1928 belast met een reeks werken tot aanvulling of verbetering van het verkeer te water. Met het oog op deze bestemming stelt voormelde wet ter beschikking van het fonds een som van 1,800 millioen, bij wet van 12 Augustus 1933 op 3,300 millioen gebracht. Deze sommen worden aan het fonds afgedragen bij jaarlijksche provisie, vooraf bepaald in de tabel met de wet tot instelling van het fonds en volgens de bepalingen van een overeenkomst tusschen het fonds en den Staat. De sommen waarover het fonds beschikt worden vermeld in een bijzonder artikel van de begrooting voor order. De wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende de comptabiliteit van den Staat en de vastlegging van de uitgaven zijn toepasselijk op de verrichtingen van het fonds. De Regeering brengt ieder jaar verslag uit voor de Kamers over het gebruik er van.

Wat de juiste bedoelingen betreft die voorzaten bij de oprichting van het fonds der groote werken, zij houden alle verband met den wensch om de continuïteit te verzekeren van de ondernemingen die, wegens het aard en hun belang, dienen te loopen over verscheidene begrotingsjaren en aldus deze ondernemingen te onttrekken aan het gevaar van een wijziging in de besluiten van de openbare machten.

Van den eenen kant, zegt de heer Golenvaux in het verslag over het wetsontwerp betreffende de oprichting van het bijzonder Wegenfonds, kan men op de begrooting van een zelfde jaar niet een som van 600 millioen voorzien die noodig is voor het herstel der wegen, want dit zou de openbare financiën ontredderen. Van den anderen kant zouden, bij gebrek aan een bijzonder fonds : « de kredieten ieder jaar moeten goedgekeurd worden, met verlenging van de benutting. De wet verleent natuurlijk dit recht aan de Wetgevende Kamers doch wat komt er, in dit geval, van het zoo kostbaar principe der voortzetting van het werk, die afhankelijk is van jaarlijksche verbintenissen, zonder globale verplichting?... Hoogstens, zou men in de jaarlijksche Begrooting eene uitgave kunnen opnemen van 100 millioen, met vermelding dat zij eene schijf is van de gezamenlijke uitgave van 600 millioen. Doch, onder dezen vorm — men moet het erkennen — is de verbintenis onvoldoende en heeft zij niet meer waarde dan het commentaar van een Memorie van Toelichting » (1).

Bij de verdediging van het wetsontwerp tot oprichting van het Fonds der groote werken herinnert dezelfde verslaggever (2) aan de bezwaren opgeleverd door den regel van de jaarlijkschheid van de begrooting, op gebied

(1) *Stukken Kamer* 1927-1928, n° 106.

(2) *Id.* n° 130.

van ondernemingen van langen duur, en vervolgt dan : « Nochtans, sluiten de verplichte goedkeuring door het Parlement en het grondwettelijk beginsel van de eenjarigheid der Begrooting geenszins het recht van den betrokken Minister uit, om tweezijdige contracten aan te gaan, waarvan de uitvoering zich over verschillende jaren uitstreken kan. De noodwendigheden der openbare diensten verplichten dikwijls tot het sluiten van dergelijke contracten.

Om den Staat binnen het kader onzer instellingen verder dan een begrotingsjaar te verbinden, is het noodig, maar volstaat het dan ook, dat hij bij contract verbonden zij tegenover een fysieke of morele persoonlijkheid. Om die reden, richt het U onderworpen ontwerp een zelfstandig organisme op, hebbende een van den Staat onderscheiden rechtspersoonlijkheid, en tegenover hetwelk de Staat zich verbinden zal, volgens het ontwerp van contract, waarvan de tekst hierbij gevoegd is. Dat is een volstrekt wettelijk en bijzonder vernuftige oplossing van het vraagstuk. Door zijn instemming met de ontworpen overeenkomst te betuigen, zal de Staat *juridisch* verbonden zijn, en voortaan zal men de zekerheid hebben dat de werken, waarvan de uitvoering besloten is, tot een goed einde gebracht zullen worden zonder dat ze door moeilijkheden van financieelen aard tegengehouden worden ».

De verslaggever laat onmiddellijk de broosheid van deze regeling inzien, waar hij doet opmerken dat : « het Fonds de mandataris is van den Staat, belast met de uitvoering van door zijn lastgever bepaalde werken. De Staat, die lastgever is, bepaalt de uit te voeren werken, bestudeert ze, maakt de plannen op, die hij naar eigen goedvinden wijzigen mag. »

Het mandaat is herroepelijk. De overeenkomst die de Staat sluit met het fonds der groote werken, heeft hij, om ons zoo uit te drukken, dikwijls met zich zelf gesloten. Indien hij de overeenkomst niet naleeft, komt hij in feite aan geenerlei verbintenis te kort. Hij komt slechts terug op een genomen besluit.

Dit alles, wel te verstaan, onder voorbehoud van de eerbiediging der contracten aangegaan door het Fonds met derden en voor de uitvoering derwelke de Staat gebonden is door zijn mandataris. Zooals de verslaggever doet opmerken, had de Staat nochtans evengoed, met toelating van de Kamers, rechtstreeks verbintenissen van langen duur kunnen aannemen.

Kortom, de verschillende regelingen, die men in het verleden trof om in zake werken van langen duur van de jaarlijkschheid van de begrooting eenigszins te omgaan, komen alle neer op een min of meer krachtdadige, min of meer plechtige bevestiging van den wil der Regeering en der Kamers om aan zulke onderneming zulk totaal van kredieten te besteden in den loop van een reeks dienstjaren. De oprichting van bijzondere fondsen is een fictie die aan dit besluit de kracht van een verbintenis schijnt te geven.

In de praktijk werden deze zoogezegde verbintenissen gehouden. Het kan best dat de aldus geschapen fictie er toe bijdroeg en dat de schijn van een verbintenis door den Staat genomen er toe medehielp of volstond om het gestelde doel te bereiken. In dit geval moet men dergelijken uitslag, met zulke eenvoudige middelen bereikt, wel bewonderen.

*
* *

DE SPECIALISATIE IN DE ARTIKELEN EN DE MACHTIGINGEN TOT OVERSCHRIJVING

Behalve den regel van de jaarlijkschheid heeft de Grondwet den regel van de specialisatie der kredieten bij de verschillende artikelen van de begrooting voorzien, ingevoerd. Artikel 116 bepaalt dat het Rekenhof er voor zorgt dat

« geen artikel van de uitgaven der begrooting wordt overschreden en dat geen overschrijvingen geschieden ».

Deze regel, die alleen tot doel heeft den eerbied van den wil der Kamers beter te verzekeren, kan niet verder dan redelijk worden ingeroepen. In andere woorden, de Kamers hebben het recht overschrijvingen van een artikel op een ander toe te laten.

Om zich van de gepastheid van deze uitlegging te overtuigen, volstaat het vast te stellen dat de onderverdeeling der kredieten over de artikelen alleen afhangt van hen die de begrooting opmaken en goedkeuren. Van zoodra zij het eens zijn om af te zien van de specialisatie en om overschrijvingen toe te laten zou het volstaan tot eerbiediging van den regel, een amendement goed te keuren waarbij de verschillende kredieten onder een eenig artikel worden gerangschikt. De eerbiediging van de Grondwet vergt natuurlijk niet zulke kunstgrepen.

* * *

ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE BUITENGEWONE BEGROOTING VOOR 1934.

De buitengewone uitgaven voor het dienstjaar 1934 worden geraamd op 1 milliard 101,837,528 frank.

De buitengewone ontvangsten bedragen 25,857,528 frank voortkomende van vervreemding van goederen, van een storting te doen door de stad Antwerpen voor het overnemen van zeevaartwerken, uitgevoerd door den Staat en van amortisatie door de Kolonie voor het terugbetalen van voorschotten toegestaan door den Belgischen Staat.

De buitengewone uitgaven moeten voor het verschil door leening worden gedekt. De wettekst die de Regeering machtigt zich op deze wijze de noodige inkomsten te verschaffen wordt voorzien bij artikel 7 van de verschillende bepalingen van het ontwerp. Dit artikel laat aan de Regeering volledige vrijheid om de modaliteiten van uitgifte te regelen, namelijk wat betreft den duur van de leeningen. Zij mogen zelfs onder den vorm van schatkistbons worden uitgegeven.

De uitgifte van bons moet streng beperkt blijven tot de noodwendigheden. Het is nochtans moeilijk in de huidige toestanden, eenigerlei vorm van leening uit te sluiten, op gevaar af de aan de Regeering gegeven machtiging krachteloos te maken. Het gebruik dat zij er van zal kunnen maken hangt vooral af van den toestand van de markt en de mate van vertrouwen in het evenwicht van onze financiën.

* * *

OPENBAAR ONDERWIJS.

Op het totaal der buitengewone uitgaven zal het Ministerie van Openbaar Onderwijs 50,080,000 frank ontvangen, bestemd tot het aanbouwen en inrichten van scholen en van andere lokalen, en tot den aankoop van de noodige perceelen.

* * *

OPENBARE WERKEN.

Het Departement van Openbare Werken komt op de buitengewone begrooting in aanmerking voor 587,020,000 frank.

GROOTE WERKEN.

Dit cijfer omvat vooreerst een schijf van 350 miljoen te storten in het Fonds der groote werken, krediet dat, naar men voorziet, zal opgeslorpt worden door het financeeren, in 1934, van de nu in uitvoering zijnde werken.

Het zoo volledige verslag voor de Kamer uitgebracht door den heer Merget over de Buitengewone Begrooting voor 1933 en over de wetsontwerpen om de toelage aan het Bijzonder Fonds der groote werken te verhoogen en tot instelling van een tweede speciaal Wegenfonds, geeft een overzicht van de in uitvoering zijnde groote werken en hun stand (1).

Er is een zekere stoutmoedigheid noodig om de uitvoering van dit programma voort te zetten, nieltengestaande de financieele moeilijkheden waarin wij verkeerén. De Commissie meent nochtans, en zij is er van overtuigd dat de Senaat dit oordeel zal deelen, dat de eêrzucht om het begonnen werk te voleindigen toegelaten en zelfs plicht is voor de openbare besturen. België zal slechts zijn voorspoed terugwinnen en zijn rang van groote economische mogendheid behouden op voorwaarde dat niets wordt verwaarloosd om zijn uitrusting en vooral zijn vervoermiddelen gelijken tred met den vooruitgang te doen houden. Op den ingeslagen weg stilstaan zou het verval voorbereiden van een land, dat alleen van zijn arbeid leeft en wiens bestendige bezorgdheid er om moet gaan zijn kostende prijzen op een gunstig peil te houden.

Bovendien dragen de groote werken er in aanzienlijke mate toe bij de plaag van de werkloosheid te beperken. Van dit standpunt en in de mate dat de ministerieele standvastigheid zulke ruime vooruitzichten toelaat, zou het wenschelijk zijn dat de noodige bedragen voor nuttige maar niet onmiddellijk noodwendige openbare werken, zouden ingezameld worden in tijden van voorspoed, om in krisis-tijd te worden aangewend. Met minder hooge kosten uitgevoerd zouden de werken, tusschen de tijdperken van drukke activiteit en de tijdperken van werkloosheid een compensatie vormen, die in een zekere mate den normalen toestand herstelt.

Albertkanaal.

De Commissie heeft aan den Minister van Openbare Werken inlichtingen gevraagd over de vorderingen van dit belangrijk werk.

Het vak van het Albertkanaal begrepen tusschen de sluis van Haccourt en de dubbele sluis van Klein Ternaaien wordt in dienst gesteld in de maand Februari of de maand Maart aanstaande.

De sluis van Visé-Haccourt tusschen het Albertkanaal en de Maas wordt voor den dienst geopend, evenals de tweede sluis te Klein-Ternaaien, die aansluiting geeft tusschen het Albertkanaal en het Nederlandsch vak van het kanaal van Luik naar Maastricht. De indienststelling van deze beide vakken van het Albertkanaal maakt de opheffing mogelijk van sluis n° 2 te Haccourt en sluis n° 3 te Ternaaien. Zij verbetert de scheepvaart tusschen Luik en Antwerpen.

De tweede vervalldag, voorzien voor het einde van het jaar 1934, is de indienststelling van het Albertkanaal tusschen Ternaaien en Briegden, alsook de verbinding Briegden-Neerharen. Wanneer dit deel van het kanaal en deze verbinding in exploitatie zullen zijn, dan zal de scheepvaart tusschen Luik en Antwer-

(1) *Stukken Kamer 1932-1933, n° 123.*

pen de enclave van Maastricht kunnen vermijden en met een of twee dagen worden verkort.

Van een anderen kant, worden de kanalen der Kempen gespijsd door een wateraftapping van de Maas te Luik, en niet meer te Maastricht. De verbindingen van Luik naar Antwerpen zullen dus in elk opzicht onafhankelijk van Nederland zijn.

De derde vervalldag, die van de indienststelling van het Albertkanaal over zijn geheele lengte, wordt voorzien voor het jaar 1937.

Een lid heeft de volgende vraag gesteld :

« Is de Regeering zeker over de noodige hoeveelheid water te beschikken voor de spijzing van het Albertkanaal en de overige waterwegen in Limburg na voltooiing of na verbetering van deze werken?

Sommige leden van de Commissie brengen in herinnering dat de Commissie der Groote Werken te dien einde de afdamming had voorzien van de Ardeensche rivieren, en wel van de Ourthe. Deze afdammingen moesten, behalve deze bestemming, veelvuldig nut opleveren.

Is het waar dat de Regeering heeft afgezien van den aanleg dezer afdammingen en dat zij er aan denkt de kanalen van de Kempen met water te spijzen door enkel de afdammingen van de Maas te verhoogen?

Welke zijn eventueel de redenen die aan deze laatste oplossing de voorkeur deden geven?

Daarop heeft de Minister van Openbare Werken geantwoord :

« De Nationale Commissie voor de Groote Werken, met aan de Regeering den bouw van het Albertkanaal voor te stellen, heeft voorzien dat zijn spijzing zou verzekerd worden door de Belgische Maas; de watertoevoer van den stroom, tijdens de droogte, zou worden verhoogd door de indienststelling van stuwen-reservoirs waarin men in regentijd water zou hebben vergaard.

» Behalve deze regelende werking van het Maaswater, moesten de stuwen-reservoirs nog elektrische energie leveren. Daar zij slechts op bepaalde uren van den dag werken, zouden de hydro-electrische fabrieken aan den voet der stuwen opgericht, in de netten der electriciteitsvoorziening, op de oogenblikken van sterk verbruik, de zoogezegde spitsenergie hebben overgegoten, waarvan de verkoop zou hebben toegelaten het kapitaal, belegd in den bouw der stuwen-reservoirs en in hunne uitrusting, winstgevend te maken en af te schrijven.

» Op het oogenblik dat de Nationale Commissie der Groote Werken dit vraagstuk onderzocht, verklaarde een vennootschap zich geneigd de concessie aan te nemen van een stuw-reservoir op de Ourthe boven La Roche tegen voorwaarden die aan de openbare besturen niets zouden hebben gekost.

» Wanneer de Regeering aan het werk ging om het programma der groote werken te verwezenlijken, stelde zij vast dat bedoelde vennootschap niet meer geneigd was de kosten te betalen van den bouw van een stuw en dat zij vroeg dat de Staat deze kosten te zijnen laste zou nemen. Daar de prijs van de steenkolen daalde, het verbruik van electriciteit zich niet ontwikkelde in het voorziene tempo en de ongelijkheid in het verbruik van electriciteit overdag afnam in de meer en meer uitgebreide netten, zoo nam de waarde van de elektrische energie over het algemeen en die van het zoogezegde spitsverbruik in het bijzonder aanzienlijk af. Het was dus niet mogelijk in de opbrengst van den verkoop

van electrischen stroom de tegenwaarde te vinden van de uitgave van de stuw-reservoir met haar electrische uitrusting, uitgave geraamd op 300 miljoen frank.

» Een oplossing werd elders gezocht om een eventueele ontoereikendheid van den waterafvoer der Maas bij lagen waterstand te verhelpen, ontoereikendheid die de spijzing van het Albertkanaal in gevaar zou kunnen brengen.

» Zonder het vraagstuk volledig te onderzoeken, wat mij te ver zou leiden, moge het volstaat te zeggen dat de Regeering, met de noodige schikkingen te nemen om dit vraagstuk van de spijzing van het Albertkanaal te regelen, de internationale verplichtingen niet uit het oog heeft verloren die België evenals Nederland, ten aanzien van de Maas, binden.

» Bij lagen waterstand, zou het noodige water voor het Albertkanaal kunnen worden afgetapt van de reserves vergaard gedurende het tijdperk van overvloedig water. Deze aftapping zal dus, bij lagen waterstand, het regime van den stroom beneden Luik niet wijzigen.

» Waterreserves zullen worden opgeslagen, in tijden van hoogen waterstand, in de vakken van de bevaarbare Maas in België, en wel in het vak beheerscht door de stuw van het eiland Monsin dat zich uitstrekt van Yvoz-Ramet tot aan Jupille en zelfs tot aan Genck, zegge over eene lengte ongeveer 55 kilometer.

» Uit het onderzoek blijkt dat deze reserves aan de behoeften van de scheepvaart zullen kunnen voldoen.

» De bouw van nieuwe stuwen op de Maas te Yvoz-Ramet en Ombret zal toelaten, in tijden van hoogen waterstand, de waterreserves nog te verhoogen ».

Verscheidene leden van de Commissie laten opmerken dat de bedoelingen die blijken uit het antwoord van het Departement van Openbare Werken, ver afwijken van het oordeel gegeven door de Commissie der Groote Werken. Deze Commissie oordeelde dat alleen de afdamming van de Ourthe in alle omstandigheden de noodige voorraden water zou kunnen geven. Afgezien overigens van de bevoorrading van de waterwegen van Limburg, zou de oprichting van de afdamming van groot belang zijn, onder meer voor de bevloeiing en de bevolking van Luxemburg zou in de bedrijven die omheen dit kunstwerk zouden oprijzen bronnen van inkomsten vinden waarvan deze streek maar al te zeer verstoken blijft.

Dezelfde leden vreezen dat men, door af te wijken van het oordeel van de Commissie der Groote Werken, zware misrekeningen tegemoet gaat. Zij stellen voor en vragen dringend dat de Minister van Openbare Werken opnieuw de leden van de gewezen Commissie der Groote Werken zou raadplegen. Zij doen opmerken, dat dit oordeel dringend zou dienen ingewonnen, want indien het bouwen van de afdamming als noodzakelijk wordt erkend, zou er geen oogenblik meer te verliezen zijn opdat dit werk voltooid worde zonder al te veel vertraging op den datum van voltooiing van het Albert-Kanaal.

Andere leden waren bezorgd om de definitieve goedkeuring van het tracé van het Albertkanaal tusschen Hasselt en Antwerpen.

Deze leden dringen aan opdat bij de vaststelling van bedoeld tracé rekening zou worden gehouden met de economische belangen van de Brusselsche agglomeratie en van de nijverheidsstreek tusschen Halle en Vilvoorde, evenals van de streek van Leuven en van Noord-Brabant.

Tegenover het tracé over Herenthals had men een tracé voorgesteld dat langs het Noorden van Aarschot het verbindingskanaal te Massenhoven bereikt. Dit tracé zou een gemakkelijke en betrekkelijk weinig kostelijke verbinding mogelijk maken met het zeevaartkanaal van Brussel.

Dezelfde leden oordeelen dat een tracé, dat bij wijze van transactie ten noorden van Diest zou loopen, veel minder gunstig zou zijn voor de belangen van Brabant.

Betreffende deze verschillende vragen geliefde het den Minister van Openbare Werken volgende inlichtingen aan de Commissie te laten geworden :

» Het tracé van het Albert-Kanaal tusschen Antwerpen en Herenthals maakte het voorwerp uit van een beslissing genomen door mijn voorganger en derhalve werd afgezien van het tracé dat ten Noorden van Aarschot zou loopen en te Massenhoven het verbindingskanaal tusschen Maas en Schelde zou bereiken.

» Tusschen Herenthals en Hasselt is er plaats voor twee tracé's, het een langs de Demervallei, tusschen Hasselt en Diest, het andere langsheen de vertakkingsvaart naar Hasselt, tusschen Hasselt en Kwaadmechelen. Ieder van deze tracé's biedt voordeelen en heeft voorstanders. Ik word van beide zijden aangemaand. Ik zal eerst een beslissing nemen wanneer ik in het bezit zal zijn van de uitslagen der studie en opsporingen die mijn diensten op dit oogenblik voltooien. Onnoodig daaraan toe te voegen dat mijn keuze alleen zal ingegeven zijn door het algemeen belang. »

Zonder hieromtrent stelling te willen nemen, drukt de Commissie den wensch uit dat de loopende studies dringend worden voortgezet en dat onverwijld een besluit worde genomen.

Wegen.

Een som van 70 millioen wordt voorzien als tweede schijf aan te rekenen op het tweede wegenfonds zooals wordt aangeduid in de toelichting van artikel 18 (blz. 37 der nota aan de begrooting toegevoegd) moet deze som dienen voor « Werken en studies. Bijkomende uitgaven noodig bevonden gedurende het uitvoeren der werken. Onvoorziene werken en buitengewone herstellingen ». Dan volgt een opsomming van wegen en vakken van wegen waar bedoelde werken zullen worden uitgevoerd. Deze opsomming leert ons niets omtrent den aard der onderscheidene hier bedoelde werken.

Behalve de toelage aan het wegenfonds, voorziet het ontwerp van begrooting bij artikel 19 twee andere kredieten van een globaal bedrag van 80 millioen voor soortgelijke doeleinden. Op bladzijde 41 en volgende verstrekt de nota, aan de begrooting toegevoegd, de omstandige opgave der bij artikel 19 bedoelde werken. Ten slotte opent artikel 40 een krediet van 8,775,000 frank voor toelagen aan de gemeenten met het oog op de uitbreiding der gemeentewegen en artikel 57 opent een buitengewoon krediet van 8 millioen frank toelagen voor hetzelfde doel, vooral om de werkloosheid te verhelpen.

In het geheel voorziet de buitengewone begrooting dus meer dan 165 millioen frank voor de wegen.

Eensgezind erkent uw Commissie de noodzakelijkheid het herstel van ons wegenet te voltooien. Zij is echter begaan met de vraag te weten in welke maat

bedoelde werken beantwoorden aan het begrip van eerste inrichting en of de financiering dezer werken ten laste der buitengewone begrooting altijd gewettigd is.

Deze bekommering is des te meer billijk daar in de Memorie van Toelichting van het wetsontwerp tot instelling van een tweede wegfonds het volgende te lezen staat (1) : « ... het is vaak zeer moeilijk een juist onderscheid te maken tusschen de werken die rechtstreeks afhangen van het Wegfonds en die welke worden uitgevoerd door middel van de kredieten voor onderhoud. »

Men kan aannemen dat ten laste der buitengewone begrooting worden gelegd de verbreding der verkeerswegen, het aanleggen van fietspaden, de omvorming van een straatweg in een bestraten of gebetonneerden steenweg, ofschoon deze uitgaven een aandeel omvatten dat streng genomen als onderhoudsuitgave telt.

Er werd aangenomen, bij het opmaken en de goedkeuring van het wetsontwerp tot inrichting van het eerste wegfonds, dat zoo, tengevolge van een langdurig gemis van onderhoud, de toestand van de wegen dusdanig is dat een volledig herstel geboden is, men zijn toevlucht moet nemen tot de buitengewone begrooting. Dit standpunt kan worden verdedigd behoudens de betreurenswaardige vergissingen die tot dusdanige noodzakelijkheid aanleiding hebben gegeven.

Maar het dient wel verstaan dat, eens het wegennet hersteld, er geen spraak kan van zijn het opnieuw zoodanig te laten vervallen dat een nieuw herstel ten laste der leening zou geboden zijn.

Is alle vrees desaaangaande denkbeeldig ? De Senaat zal daarover oordeelen door de vergelijking van de twee volgende cijfers. Naar luid van de Memorie van Toelichting van het ontwerp tot instelling van een tweede wegfonds, « oordeelt het Departement van Openbare Werken dat het jaarlijksch onderhoudskrediet zou dienen bepaald op ten minste 125 millioen frank ». Welnu de begrooting van openbare werken voor 1934 (2) voorziet voor dit voorwerp slechts 76,875,000 frank, met inbegrip van de toelagen aan de gemeenten « voor de uitbreiding en de verbetering der gemeentewegen, enz. »

Het baart trouwens verwondering bij om het even welken weggebruiker te zien dat het Bestuur zooveel geld uitgeeft voor het herstel van vernielde wegen en zich daarna zoo weinig bekommert om hun onderhoud.

Dit vraagstuk is niet alleen van technischen aard. Het is vooral van administratieven aard. De oplossing vergt, buiten de geboden gezagsdaden, een meer rationeele verdeling der lasten tusschen den Staat, de provinciën en de gemeenten met inachtneming van de bestemming der onderscheidene verkeerswegen. Zeggen wij eens te meer dat het willekeurig is sommige gemeenten te veroordeelen tot een voortdurend tekort, met ze te verplichten groote verkeerswegen te onderhouden die vooral, zooniet uitsluitend, dienen voor gebruikers die aan de gemeente vreemd zijn en die haar grondgebied doortrekken zonder er zich op te houden.

Dit werk van administratieve centralisatie zou onverwijld dienen aangevat.

Een lid heeft inlichtingen gevraagd over de werken voorzien bij artikel 19 der bijlagetabel en de nota tot omschrijving van deze tabel (bl. 45 van het *Stuk*) :

« Verbetering van den weg Brussel-Trier, tusschen Rhisnes en Saint-Servais. Vebreeding van de brug te Jambes. »

De Commissie heeft dit antwoord ontvangen :

« Voor de verbetering van den weg Brussel-Namen, tusschen Rhisnes en Saint-Servais, betreft het de rechtekking van talrijke bochten. De studies zijn nog niet ver genoeg gevorderd en geen tracé werd aangenomen.

» De kwestie van de brug te Jambes heeft nog niet de gewenschte oplossing gevonden : tegenstrijdige belangen (weg en scheepvaart) ontmoeten elkaar en het bestuur heeft nog niet besloten of het elders een nieuwe brug zou bouwen dan wel de huidige brug zou verbreed.

» Men zal er in elk geval voor zorgen het landschap te vrijwaren. »

Andere werken.

Een lid heeft gevraagd hoever het staat met de verplaatsing van de sluis van de Samber ter hoogte van de rue des Brasseurs, te Namen.

Het Departement van Openbare Werken antwoordt in dit opzicht :

« De werken voor het bouwen van een nieuwe sluis over de Samber te Namen zijn voorbereid.

» Wanneer de werken in gang te Charleroi en te Mornimont bijna zullen voltooid zijn, zal de regeering de verwezenlijking voortzetten van het programma tot verbetering van de Beneden-Samber te beginnen van Namen en stroomopwaarts naar Charleroi.

» Men mag dus hopen dat de werken voor de sluis van de Samber te Namen eerlang zullen aanvangen. »

Hetzelfde lid deed opmerken dat dit antwoord ongeveer hetzelfde is als dat welk hij voor twee jaar ontving.

Bij deze paragraaf zullen wij, als behorende tot de Openbare Werken, de volgende vraag voegen op verzoek van een der leden tot den Minister van Financiën gericht :

« De Intercommunale Maatschappij der Woluwe heeft een complex werken aangevat die van belang zijn voor de aanliggende gemeenten van dezen waterloop. Deze werken bedragen namelijk het tracé van een laan en het bouwen van hoofdriolen. De reeds betaalbaar gestelde uitgaven bereiken 60 millioen, bedrag van aankoop van gronden en van werken.

» De uitvoering van het ontwerp ligt thans stil bij gebrek aan geld. De maatschappij verkrijgt geen voorschotten meer van het Gemeentekrediet, daar deze financieelinrichting alle nieuwe leening aan de Intercommunale der Woluwe afhankelijk stelt van den waarborg van den Staat. De toestand van de Intercommunale heeft die waarborg niet noodig, doch het Gemeentekrediet ziet er een gemak in voor het plaatsen zijner bons.

» Het gevolg van dien toestand is de werkloosheid van een groot aantal arbeiders en het stilliggen van het reeds besteede kapitaal.

» Zou de Staat niet kunnen ingaan op den wensch van de Intercommunale der Woluwe met den goeden afloop te verzekeren van de kredietverrichtingen bestemd voor het financieeren der werken? Men beroept zich op sommige prece-

denten, namelijk wat betreft den aanleg van de gronden van den linkeroever der Schelde tegenover Antwerpen. »

De Minister van Financiën heeft geantwoord :

« De regeering heeft niet kunnen belooven den waarborg van den Staat te geven aan de leening van 200 millioen door deze Intercommunale overwogen, omdat de omvang van dergelijke verbintenissen reeds door de Schatkist onderschreven en de dringende bezorgdheid het krediet van den Staat te sparen zich tegen de toekenning van den waarborg verzetten.

» Zooals ik het heb uiteengezet aan deze Maatschappij, schijnt de gevraagde waarborg mij niet onmisbaar, aangezien de leeningen door vereenigingen van gemeenten uitgeschreven door een koninklijk besluit moeten goedgekeurd zijn, waardoor aldus aan de leeningen een voldoende officiëel kenmerk wordt gegeven om er den bijval van te verzekeren.

» Indien echter de leening moest gewaarborgd werden door een openbaar gezag, dan zie ik niet in waarom het niet zou zijn door de Provincie Brabant, die de 60 millioen aan het Gemeentekrediet ontleend heeft gewaarborgd.

» De Maatschappij beroept zich op het precedent der leeningen uitgeschreven door de Intercommunale van den Linkerscheldeover. De waarborg van den Staat werd er inderdaad aan gehecht in uitvoering van een wet van 16 Maart 1931, t.t.z. op een tijdstip dat de toestand der openbare financiën nog toeliet soortgelijke tusschenkomsten in overweging te nemen.

» Bovendien ben ik geenszins overtuigd dat het beding van waarborg zekeren dag niet zou gelden.

» Ik lees in het verslag door den Beheerraad aan de algemeene vergadering van 21 Maart 1933 voorgelegd, dat van nu af sommige aangesloten gemeenten zich niet van haar schulden aan de Intercommunale kwijten.

» Deze vaststelling zou zoo noodig slechts de redenen kunnen versterken die mijn besluit leiden om niet ten bate van deze maatschappij te handelen ».

*
* *

VOLKSGEZONDHEID.

Op 26 millioen frank kredieten gevraagd door het Ministerie van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid, zullen 20 millioen worden besteed aan het aandeel van dit Departement in de kosten van werken in verband met de Openbare gezondheid, zooals watervoorzieningen, enz.

Deze bepaling der begrooting is bijzonder gelukkig. Het is beter de gemeenten te helpen hun werkrachten te benuttigen dan ze te verplichten onproductieve vergoedingen te betalen. Deze is trouwens de wensch der bevolking

Beter dan de groote werken, laten de kleine ondernemingen, in aanbesteding gegeven door de gemeenten, en wier uitvoering geschiedt op het gepaste oogenblik, toe overvloedige werkrachten zonder verplaatsing te werk te stellen.

De Commissie zou niet te veel kunnen aandringen opdat de Regeering op dezen weg voortga en haar tusschenkomst onder dezen vorm uitbreide, indien het mogelijk is.

In verband met de toelagen aan de gemeenten, werden de volgende vragen gesteld :

« 1° Artikel 58 der tabel gehecht aan de begrooting voorziet een krediet van 26 miljoen frank voor de tusschenkomst van het Ministerie van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid in de kosten der werken die de openbare gezondheid aanbelangen.

» Is dit krediet nog volledig beschikbaar of is het reeds aangesneden bij wijze van beloften aan de gemeenten of anderszins?

» Dient het commentaar van artikel 58 vervat in de nota gevoegd bij het ontwerp van begrooting (blz. 59 van het Stuk) begrepen in dien zin dat er voortaan geenerlei verbintenis tegenover de ondergeschikte besturen meer zal worden aangegaan dan na de goedkeuring der kredieten door de Kamers?

» 2° Een lid wijst er op dat vrij talrijke gemeenten werken in verband met de volksgezondheid in aanbesteding hebben gegeven, inzonderheid met het oog op het aanleggen van watervoorzieningen, ten tijde toen de Staat in de uitgave nog tusschenkwam ten beloope van één derde, en dat dezelfde gemeenten bedoelde werken hebben uitgevoerd alswanneer de Regeering het besluit had getroffen dusdanige toelagen niet meer te verleenen. Dit lid drukt de meening uit dat, vermits er andermaal daarvoor kredieten zijn voorzien, hoogerbedoelde gemeenten de toelagen zouden moeten ontvangen die hun werden beloofd of die zij normaal mochten verwachten toen de werken werden uitgeschreven. Het is te vreezen dat, vooral met het oog op dusdanige aanwijzing, het krediet van 26 miljoen beslist ontoereikend zal zijn. De Commissie wenscht de inzichten der Regeering op dit punt te kennen.

» 3° Hetzelfde lid oordeelt dat de grondslagen, volgens dewelke de toelagen thans worden toegekend, gebrekkig zijn.

» In gebinsel bedraagt de toelage een derde der uitgave. Dienvolgens kunnen alleen de gemeenten, die over geldmiddelen beschikken en bij machte zijn de werken althans gedeeltelijk te betalen, toelagen ontvangen. Daarentegen de arme gemeenten, die aan geen werken van dien aard kunnen denken, worden niet geholpen door den Staat en blijven verstoken van watervoorziening en van andere installaties van openbare gezondheid.

» De Commissie verlangt te weten of de Regeering oordeelt dat het tot nog toe gevolgde gebruik dient gewijzigd ofwel of zij voornemens is dit te handhaven en door welke redenen haar keus wordt ingegeven.

» 4° Een ander lid meent dat de Regeering thans haar aandeel van tusschenkomst in de kosten der werken uitgevoerd door de gemeenten die inkomsten bezitten kan beperken, niet met haar een onmiddellijk te storten toelage in kapitaal te verleenen, maar wel een verbintenis te geven de uitgave te dekken ten beloope van een derde van het totaal derzelve over een zeker aantal jaren onder vorm van annuïteiten. In den geest van dit lid zou er meer lenigheid dienen gegeven aan het huidig stelsel, met naar gelang van de omstandigheden een storting in kapitaal of een belofte van annuïteiten te verleenen. Hieruit zou althans voor de begrotingen der huidige crisisjaren de mogelijkheid voortvloeiën voor een gelijken last een grooter aantal werken te steunen die door de gemeenten en de provinciën worden ondernomen.

De Commissie verlangt insgelijks te weten welk antwoord de Regeering daarop meent te kunnen geven.

De Commissie ontving van den Minister van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid onderstaand antwoord :

« 1° Het krediet van 26,000,000 frank, voorzien als tusschenkomst van het Ministerie van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid in de kosten der hygienische werken, behelst 20,000,000 frank voor buitengewone werken van watervoorziening en rioleeringen en 6,000,000 frank voor de werken van indijking stroomopwaarts Luik en de werken van afleiding der Zenne in de Brusselsche agglomeratie.

» De 20,000,000 frank zijn nog volledig beschikbaar.

» De 6,000,000 frank vertegenwoordigen de voorschotten in 1934 te betalen op vroeger toegestane toelagen.

» Wat betreft het commentaar van artikel 58, voorkomende op bladzijde 59 van het ontwerp, wijs ik er op dat er van in den beginne van het volgend jaar verbintenissen zullen kunnen worden aangegaan.

» Zoo de begrooting alsdan niet is goedgekeurd, machtigt een wet van voorloopige kredieten doorgaans de Regeering de uitgaven onmiddellijk betaalbaar te stellen.

» 2° Het is waar dat verschillende gemeenten hygienische werken hebben uitgevoerd nadat de Regeering besloten had, ten aanzien van den financieelen toestand, geen toelagen meer te verleenen. Al deze gemeenten werden trouwens daarvan verwittigd voor dat de aanbesteding werd goedgekeurd.

» Het is niet mogelijk thans een voor deze gemeenten gunstig besluit te treffen, daar de toestand eischt dat de middelen, die kunnen besteed worden aan den dienst der toelagen, daarvoor zouden worden aangewend voor nieuwe werken uit te voeren tot bestrijding van de werkloosheid.

» 3° De grondslagen, volgens dewelke de toelagen thans worden toegekend, zijn niet volmaakt. Maar de simplistische regel, die erin bestaat doorgaans voor één derde tusschen te komen in de uitgave, bleek tot nog toe alleen mogelijk. Moesten de toelagen verdeeld worden volgens bedragen schommelende naar gelang van den rijkdom der gemeenten, dan ware het noodig niet alleen den financieelen toestand te onderzoeken maar ook den geest waarin het gemeentelijk bezit werd beheerd. Hoe zou men een gemeenten maatregel van beoordeeling kunnen aannemen voor landelijke gemeenten, nijverheidsgemeenten of gemeenten voor zomerverblijf? Hoe kan men de noodwendigheden vergelijken, den financieelen toestand, het beleid eener gemeente uit de Ardennen, bij voorbeeld, met die van een gemeente van een overbevolkt nijverheidsbekken?

» De regel die zou kunnen in aanmerking worden genomen zou zijn zich te steunen op de belasting per inwoner betaald of op het bedrag der gemeentelijke opcentiemen. Maar, in dit geval zou men er voor moeten zorgen niet de gemeenten te begunstigen die weeldeuitgaven hebben gedaan, terwijl andere, die het gemeenschappelijk bezit als een goed huisvader zouden hebben beheerd, van alle Staatshulp zouden verstoken blijven. Op dit gebied moet men vreezen ernstige onrechtvaardigheden te bedrijven wegens de aanzienlijke moeilijkheid het beheer eener gemeente op afstand te beoordeelen. Evenwel wordt het vraagstuk door het Departement aandachtig onderzocht.

» 4° Het Departement had vroeger de betaling der toelagen per annuïteiten overwogen. Deze oplossing biedt voor de begrooting het bezwaar dat aldus de

toekomstige dienstjaren bezwaard worden en om deze reden werd zij tot nog toe van de hand gewezen. Niettemin wordt zij thans door het Departement andermaal onderzocht. ».

* * *

LANDSVERDEDIGING.

Noodzakelijkheid der kredieten. — Hun verdeeling.

De Regeering vraagt aan den Senaat het beginsel goed te keuren van een globaal krediet van 759 millioen voor de organisatie van de verdediging van het grondgebied en de versterking der actiemiddelen van het veldleger

Het land zal dit besluit goedkeuren. Gewis ware het beter dit ontzaglijk bedrag te kunnen besteden aan vredewerken of het te kunnen sparen vooral in de huidige financieele crisis.

Doch dit alles is ijdele spijt. Er valt niet te kiezen. Zonder voorspellingen te willen wagen betreffende den graad van waarschijnlijkheid van een oorlog, moet men het als een zekerheid beschouwen dat er gevaar bestaat dat deze mogelijkheid zich voordoet.

Zonder daarom eenig ander middel te verwaarloozen, is een degelijke voorbereiding van de verdediging te rekenen onder de meest doeltreffende middelen om zich te beschermen tegen het gevaar van een aanval terwijl een niet of een slecht verdedigd land de overrompeling uitlokt. De bevolking voelt het en eischt dringend een stevige bescherming.

Na de les van het verleden, na de waarschuwing besloten in de gebeurtenissen van den jongsten tijd, ware het onvergeeflijk iets te verwaarloozen van hetgeen met dit doel kan worden gedaan. Moest het ongeluk willen dat deze inspanning niet de preventieve uitwerking had die daarvan mag worden verwacht, dan zal zij althans voor gevolg hebben aan het leger toe te laten ten volle en doeltreffend zijn plicht te doen.

Uw Commissie kan enkel de Regeering gelukwenschen voor haar inzicht de verantwoordelijkheid op te nemen die op haar rust.

Door de goedkeuring der ons voorgestelde kredieten zullen wij ontsnappen aan het verwijt onze jeugd te hebben blootgesteld aan een nutteloos gevaar, met ze niet in staat te stellen te strijden met gelijke wapenen.

Bij artikel 5 der « verschillende bepalingen » van het ontwerp, vindt men de indeeling van bedoeld globaal krediet van 759 millioen. Deze aanduidingen werden aangevuld en breedvoerig toegelicht door den Minister van Landsverdediging in den schoot der Commissie.

De Senaat zal stellig de meening zijn toegedaan dat het niet wenschelijk is al deze inlichtingen in dit verslag weer te geven. De meeste dezer inlichtingen moeten in verschillenden graad worden beschouwd als vertrouwelijk. Gewis zal de aanwending van een groot deel der kredieten vroeg of laat gekend zijn. Het is bij voorbeeld niet mogelijk de ligging van een fort te verbergen. Nochtans kan het enkel nadeelig zijn, op voorhand en door een volledige uiteenzetting, inlichtingen te verschaffen die het buitenland naar gelang van de verwezenlijking misschien stuksgewijs zal kunnen inzamelen.

Wij zullen ons dus beperken bij de enkele opmerkingen die volgen.

Vooreerst de verdeeling der kredieten geeft, op de meest stellige en tastbare wijze, blijk van den wil de bescherming van heel het grondgebied te verzekeren. Nooit werd deze wil tot nog toe zoo duidelijk bevestigd en met genoeg neemt uw Commissie er akte van.

Voor het oogenblik zullen wij er niet blijven bij stilstaan — dit vraagstuk valt immers veeleer binnen het kader van de bespreking der begroting van Landsverdediging — na te gaan of men, op al de bedreigde punten van de grens, volgens de plannen opgemaakt door de militaire overheden, zal beschikken over al de middelen om een inval gedurende den noodigen tijd tegen te houden.

De globale verdedigingswerken op te richten op de grenslijn en achter deze lijn blijken, voor zoover oningewijden daarover kunnen oordeelen, opgevat volgens een rationeel plan dat tevens rekening houdt met de financiële mogelijkheden en met de voordeelen van de bestendige versterking en met het nut dat op sommige plaatsen de inrichting van stellingen biedt.

Maar veel belangrijker is de kwestie van het aantal eenheden van het veldleger — eenheden van alle wapenen — die zullen geroepen worden om deze stellingen te verdedigen. Hun getalsterkte aan manschappen en aan materieel moet, op gevaar van de ergste verrassingen, verband houden niet alleen met den duur bepaald voor den weerstand maar ook, eilaas, met de lengte der defensieve fronten.

Wij vatten onze zienswijze over dit punt samen als volgt :

1° De machtsontplooiing van het gros van het leger dient klaarblijkend voorbehouden voor de bijzonderste stelling. De hoogste militaire bevoegdheden erkennen eensgezind het hoofdzakelijk belang der stelling Luik, met dien verstande dat deze stelling heel de oppervlakte der hoogvlakten vóór Luik omvat ;

2° Het overige van de grenslijn dient gedekt, min of meer volgens den graad van het gevaar, maar derwijze dat kost wat kost de volgende uitslagen, worden verzekerd :

a) Dat de bijzonderste stelling niet omtrokken worde en hare verbindingen niet bedreigd zie ;

b) Dat de geallieerde versterkingstroepen veilig kunnen aankomen in de grensstreek, er de aansluiting verzekeren tusschen de Belgische en Fransche defensieve inrichtingen en aldus onze oosterprovinciën zoowel als het overige van het grondgebied beschermen tegen de gruwelen van den inval.

Wij herhalen dat wij met voldoening vaststellen dat dit laatste standpunt meer de aandacht der verantwoordelijke overheid gaande maakt en dat de geachte Minister van Landsverdediging er volledig voor gewonnen is. Met genoeg heeft de Commissie de overtuiging opgedaan dat zijn besluit vaststaat en zijn wil onwrikbaar is. Zij boekt met tevredenheid de verklaring dat de inzichten van den Minister worden bijgetreden door den Algemeenen Legerstaf.

De Commissie wenscht dat deze eenheid van zienswijze meer en meer werkelijkheid worde. Het land wil hardnekkig geheel verdedigd worden. Het zal den moed hebben te dien einde al de offers te brengen die de Regeering den moed zal hebben te vragen. Maar het land is meester over zijn lot ; het heeft het recht de waarheid te kennen. In een zoo ernstige aangelegenheid zou er geen grooter misdaad bestaan dan het land illusies voor te spiegelen.

De vergelijking tusschen de kredieten voor de verdedigingswerken en die voor het veldleger laat toe te gelooven dat men niet wil hervallen in de vroegere dwalingen, die aan de versterking uitgaven aan geld, materieel en manschappen hebben doen besteden, welke klaarblijkend buiten verhouding zijn met de krachten waarover wij beschikten. Men moet niet ophouden te herhalen, niet met de ijdele bekommring de verantwoordelijkheid voor het verleden vast te stellen, maar om herhaling te voorkomen, dat in 1914, België een der meest uitgebreide verdedigingsstelsels van de heele wereld bezat voor een der kleinste legers van Europa.

De versterking der actiemiddelen van het veldleger gaat, onder andere bekommringen, uit van den wil, in geval van mobilisatie, gelijktijdig onze zes actieve divisies en onze zes reservedivisies in lijn te stellen. Het valt zeer te betwijfelen dat men in den huidige toestand daaraan kunne denken. De verwezenlijking van dusdanig ontwerp vergt een kostelijke en langdurige voorbereiding. Maar nog zekerder is het dat deze inspanning dient gedaan, op gevaar van af te zien van de verdediging van de grens en het Belgisch leger te veroordeelen tot een passieve rol, die ons leger onwaardig is.

Dusdanige rol zou worden ingegeven door een verkeerde voorzichtigheid; immers, zoo zij de gevaren voor het leger beperkt, voert zij daarentegen tot een maximum het risico op, waaraan de bevolking en de onafhankelijkheid van ons land zijn blootgesteld.

Geen enkel vraagstuk van militairen aard is thans belangrijker dan het gelijktijdig in lijn stellen van onze twaalf divisies. Over geen enkel heeft de geachte Minister van Landsverdediging zich in den loop van hoogerbedoeld onderhoud met meer beslistheid uitgelaten.

De overige posten van de tabel van verdeeling der kredieten vermeld bij artikel 5 van het ontwerp raken van dichtbij aan het vraagstuk van de dekking. In een land als het onze, blootgesteld aan een onverhoedschen aanval en waar, bij gemis van diepte, geen achteruitwijking van eenigen omvang mogelijk is, moeten de verdedigingslijnen zeer vlug worden bezet. Sommige werken moeten bestendig worden bezet. De grootste offers dienen met dit doel gebracht, *op gevaar af al de overige offers overbodig te maken*. Het huidige ontwerp beteekent een belangrijken stap op dezen weg. Men aarzelt te zeggen dat het een volledige en definitieve oplossing behelst van het vraagstuk der dekking. De goedkeuring van de maatregelen die ons worden voorgesteld om de dekking te verzekeren is niettemin geboden als een onontbeerlik minimum.

Voorwaarden van vastlegging der kredieten. — Voorschotten, uitstel, overschrijvingen.

Artikel 4 van het ontwerp machtigt den Minister van Landsverdediging aan de vreemde regeeringen voorschotten van fondsen te doen vóór de tenuitvoerlegging van bestellingen van materieel en munitie.

Sommige soorten van materieel en munitie kunnen slechts in den vreemde gevonden worden. Daarbij beschikken de regeeringen waaraan het Departement van Landsverdediging bestellingen doet, op hun eigen begrooting, niet over de noodige kredieten om tot aanmaak over te gaan. Vandaar de noodzakelijkheid voorschotten te doen op den prijs der bestellingen.

Deze practijk eischt een wettelijke machtiging omdat zij afwijkt van artikel 20 der wet op de rekenplichtigheid van den Staat, volgens welke « geen koop,

geen overeenkomst voor werken en leveranties mag een betaling op afrekening bedingen, tenzij voor een verstreken en aanvaarden dienst ».

Wat den grond der zaak betreft kennen wij reeds de beteekenis van artikel 5 van het ontwerp. Laat ons een woord zeggen over den vorm waarin het hierbij voorzien krediet van 759 miljoen wordt gevraagd.

De Minister van Landsverdediging wordt er naar luid van artikel 5 toe «gemachtigd zich op om 't even welk oogenblik, en tot 31 December 1935,... te verbinden tot uitgaven», van het globaal bedrag dezer uitgave met inachtneming, evenwel, van de perken bepaald voor elk der voorwerpen in de tabel der kredietverdeeling vermeld. Hoewel het niet te voorzien is dat al de aanbestedingen onmiddellijk zullen plaats hebben, machtigt deze tekst den Minister van nu af geheel de uitgave betaalbaar te stellen zonder de verbintenissen over de twee dienstjaren 1934 en 1935 te verdeelen.

Nochtans wordt voor bedoeld jaar, bij artikel 59, maar 400 miljoen gevraagd, dit bedrag komt, volgens de Memorie van Toelichting overeen met de betalingsmiddelen die volgens de vooruitzichten voor het dienstjaar 1934 nodig zullen zijn.

Zulks vergt als vorm geenerlei moeilijkheid. Uit de regelen in herinnering gebracht in het begin van dit verslag blijkt dat het ontwerp aan het beginsel van de door de Grondwet gewilde jaarlijkschheid in niets afbreuk doet. Het valt zelfs te betwijfelen dat men in die bepalingen een afwijking van de gewone wetten zou kunnen zien. De praktijk die door artikel 5 gemachtigd wordt schijnt maar een toepassing te zijn van artikel 19 der wet op de voormelde rekenplichtigheid van den Staat.

Men zal opmerken dat de Regeering het niet noodig geacht heeft, misschien omdat de uitgave op twee dienstjaren te verdeelen is, hier een bijzonder fonds te voorzien, waarvan de inrichting trouwens nutteloos is.

Sedert de indiening van het ontwerp heeft de Minister van Landsverdediging aan de Commissie meegedeeld dat de kosten van sommige versterkingslijnen voorzien bij artikel 5 de vooruitzichten zouden kunnen overschrijden, terwijl de kostende prijs van andere werken lager zou kunnen zijn. Het is goed dat een zekere vergelding van het eene tot het andere vooruitzicht zou bestaan. De machtiging door de Kamers is daartoe noodig, gelet op den regel der nadere bepaling per artikel van de begrootingsartikelen.

De vooruitzichten onder welke de vergelding zou moeten kunnen bestaan betreffen de versterkingen waarvan sprake onder litt. a tot en met d van n^r 1 van artikel 5 der verschillende bepalingen van het ontwerp. De kredietoverschrijdingen ten bate van een of andere reeks van uitgaven bij afhouding van de drie andere zijn beperkt op 10 t. h. der sommen voor de vier bedoelde posten in hun geheel toegekend.

Binnen deze grens biedt de besproken machtiging geenerlei bezwaar en zij zal het voordeel hebben meer lenigheid aan de verwezenlijking van het ontwerp te geven. De Commissie stelt aan den Senaat een amendement in dien zin voor.

Saldo van de vroegere kredieten.

Bij artikel 6 vraagt de Regeering machtiging het saldo van het krediet van 210 miljoen, gestemd op de buitengewone begrooting van 1931 voor de wederoprichting van 's lands verdedigingsstelsel, uit te putten volgens zijn bestemming.

Het geldt hier dus het behoud van een reeds vroeger toegestaan krediet.

De 210 miljoen op de buitengewone begrooting van 1931 gebracht moesten tot een bedrag van 200 miljoen besteed worden aan verdedigingswerken in het Oosten en aan de Maas. Van dit laatste bedrag blijft een overschot dat vermoedelijk aan het einde van het loopend jaar zal uitgegeven zijn. De sommen die eventueel zouden overgedragen worden zullen hun huidige bestemming behouden. De overblijvende 10 miljoen waren bestemd voor den aankoop van perceelen voor de werken van het gebied Schelde-Dender-Leie. Deze 10 miljoen werden niet uitgegeven. Naar luid van artikel 6 blijven zij beschikbaar, doch zijn zij ontheven van de uitsluitende bestemming bepaald door de begrotingswet van 1931. Volgens de verklaringen van den Minister van Landsverdediging moet zulks verstaan worden in dien zin dat de besproken 10 miljoen, met de 10 miljoen voorzien bij litt. e van n^r 1 van artikel 5, niet alleen zullen kunnen dienen voor den aankoop van perceelen, doch ook voor de oprichting van verdedigingswerken in het gebied Gent.

De haven van Zeebrugge.

Een lid der Commissie deed opmerken dat het bouwen van een bruggenhoofd te Gent, samen met het vraagstuk van de benutting van een nationaal bolwerk achter de waterlinie in Vlaanderen, het vraagstuk doet rijzen van de ontscheping der geallieerde hulptroepen te Zeebrugge. Hieromtrent heeft de Commissie de volgende vraag gesteld, zoowel tot den Minister van Landsverdediging als tot den Minister van Openbare Werken :

« Wat is thans de diepte in de reede van Zeebrugge? Volstaat deze diepte om de aankomst te Zeebrugge toe te laten van geallieerde oorlogsbodems in voldoende getale volgens de vooruitzichten en de ontscheping van troepen en materieel van een hulpleger?

» Welke maatregelen schikt de Regeering te nemen om de noodige diepte te bekomen en welke kredieten werden daarvoor voorzien?

De Minister van Landsverdediging heeft geantwoordt :

« *Bestendig* wordt er aan het uiteinde van den havenmuur te Zeebrugge een diepte onderhouden van 8 meter op 450 meter lengte en 25 meter breedte. Verder bedraagt de diepte 6 meter langs den havenmuur met een toegangsgeul.

» Het gevolg daarvan is dat aan den havenmuur al de oorlogsschepen van het kruisertype kunnen aanleggen. Op te merken valt dat de troepen kunnen vervoerd worden met pakketboten en cargo's die minder diepgang hebben dan oorlogsschepen.

» Van dezen toestand kan worden afgeleid dat de bestendig door den dienst van Bruggen en Wegen genomen maatregelen volstaan om te Zeebrugge troepen en oorlogsmaterieel te kunnen ontschepen. »

De Minister van Openbare Werken heeft geantwoordt :

« Ziehier het *programma van de baggerwerken* in de reede van Zeebrugge. Langs het gedeelte stroomafwaarts het havenhoofd, wordt een zelling *gegraven* van 450 meter lang en 25 meter breed, met een diepte van 8 meter onder het *gemiddelde laag getij*.

» Naast deze zelling wordt er een onderhouden van 6 meter onder het gemiddelde laag getij op een breedte van 105 meter. Stroomopwaarts graaft

men diepten van 6 meter onder het *gemiddelde* laag getij, van 15 juni tot 15 September van elk jaar, om het aanmeeren der Harwichbooten toe te laten en wel op eene breedte tusschen 130 en 160 meter.

Bij gemis van tijd kon mijn Departement geen overleg plegen met het departement van Landsverdediging om op deze vraag te antwoorden.

» De vergelijking van de cursief gedrukte bewoordingen dezer beide antwoorden toont een opvallend verschil tusschen de inlichtingen door beide Departementen verstrekt. Landsverdediging beschouwt als bestendig de diepten die enkel voorzien zijn op het programma der thans uitgevoerde werken. Feitelijk wordt geen enkele dezer diepten bereikt op de bij dit programma bepaalde lengten. Sommigen daarvan zullen, eens het programma der baggerwerken uitgevoerd, slechts gedurende drie maand per jaar worden onderhouden.

Het Departement van Landsverdediging heeft dus dit vraagstuk niet zeer grondig onderzocht, waarvan de militaire overheid het belang onderstreept wanneer zij zich beroept op de rol die de haven van Zeebrugge in oorlogstijd moet vervullen, als een der redenen ten gunste van het bruggenhoofd te Gent, dat moet dienen om onze zeebasis te dekken.

Van zijnen kant erkent het Departement van Openbare Werken, zonder omwegen, dat het geen overleg heeft gepleegd met het Departement van Landsverdediging. Beide Departementen hebben het nut van gemeenschappelijk overleg pas ingezien naar aanleiding van een vraag door de Commissie gesteld en met het oog op een gemeenschappelijk antwoord.

Zoo wij nadruk leggen op dit beteekenisvol feit, dan is het niet om kritiek te oefenen op de hoofden van beide Departementen. Men kent hun beider groote bedrijvigheid en men moet er zich redelijkerwijze niet aan verwachten dat zij samen al de vraagstukken zouden oplossen die hun aandacht thans gaande houden. Ons eenig doel is een bestendige kwaal aan te toonen waaraan de inrichting van de Landsverdediging mank gaat : het gemis van gemeenschappelijke actie en overleg tusschen beide Departementen, een ontoereikende geest van samenwerking op dit gebied. Het kenmerk van den modernen oorlog is van zulken aard dat de Landsverdediging de inspanning vergt van de geheele natie en, in de eerste plaat, van al de openbare besturen.

De voorwaarden van de toewijzingen der werken en leveringen.

Een lid der Commissie heeft gevraagd welke maatregelen de Minister van Landsverdediging denkt te nemen om, bij de komende aanbestedingen van werken en leveringen, en meer bepaald bij de beperkte aanbestedingen of nog bij het sluiten van koopen uit ter hand, daar waar het noodig zal zijn, deze vorm van overeenkomst te bezigen, te vermijden dat de juiste prijs niet overschreden wordt en de aannemers of leveranciers niet een overdreven winst maken ten nadeele van de gemeenschap.

De Minister heeft geantwoord als volgt :

« Vooraleer aan mijn goedkeuring te worden voorgelegd, zullen de beperkte aanbestedingen en de koopen uit ter hand onderzocht worden door de *Commissie van Toezicht over de aanwending van de bijzondere kredieten*, die ik op 20 October jongstleden had aangesteld.

» Deze Commissie is samengesteld uit den luitenant-generaal, algemeen opziener der artillerie, den generaal-majoor, hoofd van den dienst der keuringen, hogere officieren respectievelijk aangeduid door het hoofd van den algemeenen staf

van het leger en den commandant van de genie- en vestingstroepen en een hooger officier gehecht aan mijn kabinet die het ambt van secretaris waarneemt. De leden van de Commissie bezitten een grondige kennis van de technische vraagstukken en zijn goed op de hoogte van de mogelijkheden van 's Lands nijverheid alsook van de voorwaarden van de markt. »

» De beperkte toewijzing en de koop uit ter hand worden maar aangenomen wanneer de omstandigheden daartoe nopen wegens de vakkunde en het bedrijfsvermogen die van den leverancier gevergd zijn.

» De Commissie van toezicht over de aanwending van de bijzondere kredieten zal de mogelijkheden van de firma's nagaan met het oog op hun aanneming tot deze toewijzingen en er op waken dat de prijzen van de inschrijvers binnen de normale perken blijven. Om zich in te lichten zal zij ter plaatse kunnen overgaan tot alle gewenschte onderzoek, beroep doen op alle nuttige medewerking ten raadgevenden titel, en de inschrijvende of onderhandelende firma's zullen zich desgevallend, aan het nazicht van hun kostende prijzen moeten onderwerpen. »

Een ander lid heeft gevraagd of de Minister van Landsverdediging besloten is aan de Belgische nijverheid al de bestellingen toe te vertrouwen, die in België kunnen worden uitgevoerd, mits ze aan te rekenen op het bedrag der buitengewone kredieten door zijn Departement aangevraagd.

Daarop werd het volgende geantwoord :

« In beginsel, zullen de buitengewone kredieten worden voorbehouden voor de Belgische economie om de nationale nijverheid aan te moedigen en zooveel mogelijk de werkloosheid te bestrijden.

» Er zou slechts uitzondering kunnen worden gemaakt in geval onze nijverheid niet mocht zijn uitgerust om de bestellingen uit te voeren en zich niet zou kunnen in staat stellen daarin te voorzien binnen den voorgeschreven termijn opgelegd door de noodwendigheden van het leger.

» Deze gevallen zullen bepaald worden door de *Commissie van toezicht over de aanwending der bijzondere kredieten*.

» Moest uit de toepassing van dezen regel een echt monopolie voortvloeien ten bate van de eenige Belgische firma of firmas, die bekwaam worden geacht de betrokken bestelling uit te voeren, dan zal de handhaving van het beginsel worden afhankelijk gesteld van de aanbidding van redelijke en voldoening schenkende prijzen.

» Men mag dus rekenen op de nauwgezetheid en de vaderlandsliefde der Belgische firmas evenzeer als op het begrip hunner ware belangen opdat er nooit misbruik worde gemaakt van het voorrecht dat de Staat hun voorbehoudt.

» Moest het anders gesteld zijn, dan zou ik tot plicht hebben beroep te doen op de buitenlandsche mededinging. »

De Commissie dringt levendig aan opdat niet alleen het Departement van Landsverdediging maar al de besturen zouden vermijden in het buitenland bestellingen te doen, waarvan zij de uitvoering kunnen toevertrouwen aan de Belgische nijverheid. Dit is des te meer dringend noodig daar de buitenlandsche markten meer en meer gesloten worden, en daar in de openbare aanbestedingen de andere landen aan hun onderdanen een voorkeur geven die nu eens exclusief is, dan eens beperkt tot schommelingen van prijzen die 15 tot 20 t. h. kunnen bereiken.

Deze beschouwingen zetten er evenwel de Commissie niet toe aan te nemen dat de winsten der toegewezenen het bedrag eener billijke vergoeding over-

schrijden, vooral wanneer het werken van militair belang en wapeningen geldt.

In oorlogstijd, moet het begrip van den openbaren dienst alle winstbejag volkomen beheerschen. Verschillende leden drukken den wensch uit dat er worde rekening gehouden met dit beginsel in de verdaagde contracten afgesloten met het oog op de nijverheidsmobilisatie.

Een lid stelt voor dat de Staat zich, mits billijke vergoeding, het gebruik verzekere van de uitvindingen van militair belang, waarvoor in België een brevet wordt aangevraagd.

Zonder de diensten te willen erkennen die vooral in de technische zaken, eigen aan het Departement van Landsverdediging, de speciale Commissie, opgericht in den schoot van dit Departement, zal kunnen bewijzen, drukt een lid de meening uit dat de bedrijvigheid van deze Commissie dient geschoeid op denzelfden leest als de opdracht der Commissie voor openbare aanbestedingen, wier opdracht al de ministerieele departementen aanbelangt. De herinrichting dezer Commissie, gevraagd door den Hoogeren Raad van Koophandel en door het « Comité Central Industriel », blijft te lang uit. De Commissie voor de aanbestedingen die moet bestaan uit afgevaardigden der onderscheidene besturen, centraliseert de studie der vraagstukken betreffende de overeenkomsten voor werken en leveringen, derwijze dat er volmaakte eenheid van zienswijze en een meer doeltreffende actie op dit gebied wordt tot stand gebracht.

Ten slotte, werd er aan den Minister van Landsverdediging gevraagd of de wetten tot regeling van den arbeid stipt worden nageleefd door de militaire inrichtingen en door de aannemers waarover zijn Departement toezicht uitoefent. Blijkens inlichtingen ingewonnen door het geachte lid, zouden de arbeiders, die werken aan het bouwen van het fort van Eben-Emael, gehouden zijn tot dienstverstrekingen van buitensporigen duur en verplicht worden de heele week in de nabijheid van de werken te verblijven, ver van hun gezin.

Daar deze vraag werd gesteld daags vóór het verschijnen van dit verslag, kon het antwoord er te gepasten tijde niet meer in opgenomen worden. De Minister van Landsverdediging zal het langs een anderen weg kenbaar maken.

* *

MINISTERIE VAN FINANCIËN.

De buitengewone uitgaven voorzien voor het Ministerie van Financiën bedraagt 4,960,000 frank, waarvan 2,850,000 frank « terugvorderbare subsidie van het Belgische Rijk aan het Ruanda-Urundi-gebied ten beloope van een derde van den last der openbare schuld dezer mandaatgebieden ».

* *

VERVOER.

Het Ministerie van Vervoer heeft op de buitengewone begrooting 23 miljoen 229,528 frank uitgaven ingeschreven.

Het grootste deel dezer som, hetzij 17,464,580 frank, is bestemd voor den aankoop van een nieuwe pakketboot voor den dienst Oostende-Dover.

De aandacht van de Commissie werd gaande gemaakt door een post van 300,000 frank om de kosten te dekken van den « aanbesteding-wedstrijd voor

de Verbindingswerken en verschillende kleine uitgaven niet in verband met het groot onderhoud van deze werken. »

De bijlage-nota omschrijft dit artikel aldus : « deze som dient tot verantwoording van een deel van het budgetaire overschot van het krediet van 5,000,000 frank, dat op parlementair initiatief op de begrooting van 1929 werd ingeschreven ».

De Commissie meent niet, bij deze gelegenheid, opnieuw den grond aan te raken van de kwestie der voltooiing der verbindingswerken. Zij bepaalt er zich bij, den wensch te uiten dat de Regeering haar inzichten op dat gebied zou te kennen geven.

Het spreekt vanzelf dat indien de Regeering het inzicht heeft de werken voort te zetten, zij er zich niet bij kan bepalen, van jaar tot jaar, zooals zij het reeds gedaan heeft in het voorgaand dienstjaar, een krediet van 300,000 frank in te schrijven voor de voorbereiding van den aanbestedingswedstrijd. Men moet den weg der verwezenlijking opgaan.

Zoo daarentegen de Regeering de bedoeling niet heeft de verbinding te voltooien, moet zij het volstrekt zeggen en ervan afzien dit krediet te vragen dat, hoe gering ook, toch al te hoog is wijl het niet moet dienen.

Over een vraagpunt van dergelijk belang heeft het Parlement het recht te worden voorgelicht.

Zoo het niet mogelijk blijkt heden aan de Regeering een bepaald voorstel hieromtrent te vragen of de zaak onmiddellijk bij wijze van amendement op te lossen, dan vraagt de Commissie met nadruk dat, naar aanleiding van de volgende begrooting en, desnoods vroeger, aan de Kamers een definitieve oplossing worde voorgesteld.

De tijd en de technische vorderingen hebben het belang van deze onderneming verruimd, zooals zij de voltooiing daarvan hebben vergemakkelijkt. Bovendien houdt hare uitvoering nauw verband met de moderniseering van onze spoorwegen volgens een programma dat electrificatie van de kern van het net voorziet.

Het land en de stad Brussel hebben bovendien belang bij den heropbouw van een uitgestrekt grondgebied, dat sedert jaren onteigend werd. Deze werken zouden eene nuttige plaats vinden onder die welke de werkloosheid moeten verhelpen.

In elk geval zullen voor- en tegenstanders het eens zijn om een oplossing te eischen en den Minister van Verkeerswezen te verzoeken de Bijzondere Commissie voor de Verbinding, waarvan hij voorzitter is, aan te zetten hare werkzaamheden te bespoedigen en eerlang haar besluit kenbaar te maken.

De Commissie vroeg den Minister van Vervoer of het in de bedoeling van de Regeering ligt een krediet voor te stellen tot steun aan de koopvaardijvloot, overeenkomstig de verklaringen van den geachten Minister in zijn onlangs in den Senaat gehouden rede.

Het antwoord luidt bevestigend. Een amendement in dezen zin zal door de Regeering worden ingediend.

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

Het Ministerie van Posterijen, Telegrafie en Telefonie vraagt 10,548,000 frank buitengewone kredieten voor « werken en materieel ».

In de bijlage lezen wij dat het hier gaat om gebouwen, aankoop en ombouw van lokalen, alsook bemeubeling en materieel. Deze toelichting geeft weinig verklaring over den zoo bondigen tekst van artikel 47. De eenige posten met eenige toelichting betreffen het inrichten van centrale verwarming alsook den aankoop van « reken-, schrijf- en andere machines, drukkerijmaterieel ».

De Commissie meent dat als algemeene regel dergelijke werken en aankopen op de gewone begrooting zouden moeten worden betaald. Het gaat niet op dat de Staat een leening zou aangaan om schrijfmachines te koopen.

*
* *

Met 13 tegen 8 stemmen stelt de Commissie aan den Senaat voor het ontwerp en het hier bijgevoegd amendement goed te keuren.

Het verslag werd goedgekeurd met 13 stemmen; 9 leden onthielden zich.

De Verslaggever,
H. PIERLOT.

De Voorzitter,
E. DIGNEFFE.

Amendement door de Commissie voorgesteld.

Aan artikel 5 een lid toe te voegen luidende :

« De kredieten voor de vestingswerken bestemd, met uitsluiting van diegene voor het bruggenhoofd te Gent, zijn vatbaar, tot beloop van 10 t. h. van het totaal bedrag van 224 millioen uitgaven voorzien bij de littera's *a* tot *d* van n^r 1 van dit artikel, voor overschrijvingen van post tot post, tijdens de benutting van deze kredieten.

Deze overschrijvingen mogen slechts geschieden bij uitdrukkelijk besluit van den Minister van Landsverdediging. »